

311

U S T A W A

z dnia 18 lipca 1950 r.

Przepisy ogólne prawa cywilnego.

TYTUŁ I.

Przepisy wstępne.

Art. 1. Przepisy prawa winny być tłumaczone i stosowane zgodnie z zasadami ustroju i celami Państwa Ludowego.

Art. 2. Ustawa nie ma mocy wstecznej, chyba że wynika to z jej brzmienia lub celu.

Art. 3. Nie można czynić ze swego prawa użytku, który by naruszał zasady współżycia społecznego w Państwie Ludowym.

Art. 4. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie prze-

widzianych ciężar udowodnienia faktu spoczywa na tym, kto z faktu tego wywodzi skutki prawne.

Art. 5. § 1. Jeżeli ustawa uzależnia skutki prawne od dobrej wiary, domniemywa się jej istnienie.

§ 2. Kto zarzuca złą wiarę, powinien ją udowodnić.

TYTUŁ II.

Osoby.

D z i a ł I.

Osoby fizyczne.

Rozdział 1.

Przepisy ogólne.

Art. 6. § 1. Każdy człowiek od chwili urodzenia może mieć w zakresie prawa cywilnego prawa i obowiązki (zdolność prawna).

§ 2. Płeć, rasa, narodowość, wyznanie ani pochodzenie nie mają wpływu na zdolność prawną.

Art. 7. W razie urodzenia się dziecka istnieje domniemanie, że dziecko przyszło na świat żywe.

Art. 8. § 1. Pełnoletnim jest, kto ukończył lat osiemnaście.

§ 2. Przez zawarcie małżeństwa małoletni uzyskuje pełnoletność. Nie traci jej w razie unieważnienia małżeństwa.

Art. 9. § 1. Osoba, która ukończyła lat trzynaście, może być ubezwłasnowolniona całkowicie, jeżeli wskutek choroby psychicznej albo niedorozwoju psychicznego nie jest w stanie kierować swoim postępowaniem.

§ 2. Całkowicie ubezwłasnowolniony, który nie pozostaje pod władzą rodzicielską, podlega opiece. W razie uchylecia ubezwłasnowolnienia opieka ustaje z mocy prawa. Sprawujący władzę rodzicielską nad osobą ubezwłasnowolnioną poddani są ograniczeniom, jakim podlega opiekun.

§ 3. Do opieki nad osobą pełnoletnią ubezwłasnowolnioną całkowicie stosuje się odpowiednio przepisy kodeksu rodzinnego o opiece nad małoletnim. Na opiekuna powołuje się przede wszystkim małżonka osoby ubezwłasnowolnionej, a w braku tegoż — jej ojca lub matkę, chyba że względ na dobro osoby ubezwłasnowolnionej stoi temu na przeszkodzie.

Art. 10. § 1. Osoba pełnoletnia może być ubezwłasnowolniona częściowo z powodu:

- 1) choroby psychicznej albo niedorozwoju psychicznego, jeżeli jej stan nie wymaga całkowitego ubezwłasnowolnienia,
- 2) mańnotrawstwa,
- 3) nałogowego pijaństwa lub narkomanii.

§ 2. Osoba częściowo ubezwłasnowolniona podlega kurateli. W razie uchylecia ubezwłasnowolnienia kuratela ustaje z mocy prawa.

§ 3. Kurator osoby częściowo ubezwłasnowolnionej jest powołany do jej reprezentowania i do zarządzania jej majątkiem tylko wtedy, gdy tak postanowi władza opiekuńcza.

Art. 11. Ten, czyje dobro osobiste zostało naruszone bezprawnymi działaniami, może żądać ochrony prawnej, a w szczególności zaniechania tych działań. Dotyczy to zwłaszcza naruszenia czci, używania cudzego nazwiska lub pseudonimu, albo korzystania z cudzego wizerunku.

Rozdział 2.

Zamieszkanie.

Art. 12. Miejscem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której ona przebywa z zamiarem stałego pobytu.

Art. 13. Miejscem zamieszkania każdego z małżonków jest miejscowość, w której wspólnie przebywają z zamiarem stałego pobytu. Małżonkowie mogą jednak mieć osobne miejsca zamieszkania.

Art. 14. § 1. Miejscem zamieszkania dziecka, które pozostaje pod władzą rodzicielską, jest miejsce zamieszkania rodziców albo tego z rodziców, któremu wyłącznie służy władza rodzicielska.

§ 2. Gdy władza rodzicielska służy obojgu rodzicom, mającym osobne miejsca zamieszkania, miejsce zamieszkania dziecka określa władza opiekuńcza.

Art. 15. Miejscem zamieszkania osoby, pozostającej pod opieką, jest miejsce zamieszkania opiekuna.

Rozdział 3.

Uznanie za zmarłego.

Art. 16. § 1. Zaginiony może być uznany za zmarłego, jeżeli od końca roku kalendarzowego, w którym według istniejących wiadomości jeszcze żył, upłynęło lat dziesięć; wystarcza jednak upływ lat pięciu, jeżeli w chwili uznania za zmarłego zaginiony ukończyłby lat siedemdziesiąt.

§ 2. Uznanie za zmarłego nie może nastąpić przed końcem roku kalendarzowego, w którym zaginiony ukończyłby lat dwadzieścia trzy.

Art. 17. Kto zginął, biorąc udział w działaniach wojennych, może być uznany za zmarłego po upływie roku od końca roku kalendarzowego, w którym działania wojenne zostały zakończone. To samo dotyczy osoby, która zginęła, przebywając na obszarze objętym działaniami wojennymi, jeżeli istnieje prawdopodobieństwo, że jej zaginięcie pozostaje w związku z wywołanym tymi działaniami niebezpieczeństwem dla życia.

Art. 18. Kto zginął, będąc w czasie wojny lub działań wojennych pozbawiony wolności przez władze obcego państwa i osadzony w miejscu, gdzie jego życiu groziło szczególne niebezpieczeństwo, może być uznany za zmarłego po upływie roku od końca roku kalendarzowego, w którym wojna lub działania wojenne zostały zakończone.

Art. 19. Kto zginął, będąc w czasie wojny lub działań wojennych wywieziony przymusowo poza granice państwa, może być uznany za zmarłego po upływie lat trzech od końca roku kalendarzowego, w którym według istniejących wiadomości jeszcze żył, nie wcześniej jednak niż po upływie lat dwóch od końca roku kalendarzowego, w którym wojna lub działania wojenne zostały zakończone.

Art. 20. § 1. Kto zginął w czasie podróży powietrznej lub morskiej w związku z katastrofą statku lub okrętu albo w związku z innym szczególnym zdarzeniem, może być uznany za zmarłego po upływie sześciu miesięcy od dnia, w którym nastąpiła katastrofa albo inne szczególne zdarzenie.

§ 2. Jeżeli nie da się stwierdzić katastrofy statku lub okrętu, bież terminu sześciomiesięcznego rozpo-

czyną się z upływem roku od dnia, w którym statek lub okręt miał zawinąć do portu przeznaczenia, a jeżeli nie miał portu przeznaczenia — z upływem lat dwóch od dnia, w którym była ostatnia o nim wiadomość.

Art. 21. Kto zaginął w związku z bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia w przypadkach, nie wymienionych w artykułach poprzedzających, może być uznany za zmarłego po upływie roku od dnia, w którym niebezpieczeństwo ustało lub według okoliczności powinno było ustać.

Art. 22. Jeżeli koniec terminów, przewidzianych w art. 16, 20 i 21, przypada na okres wojny lub działań wojennych, uznanie za zmarłego nie może nastąpić przed upływem roku od końca roku kalendarzowego, w którym wojna lub działania wojenne zostały zakończone, chyba że według okoliczności nie mogły one mieć wpływu na wiadomość o życiu zaginionego.

Art. 23. Istnieje domniemanie, że zaginiony zmarł w chwili, określonej w orzeczeniu o uznaniu za zmarłego.

Art. 24. Jako chwilę domniemanej śmierci zaginionego oznacza się chwilę, która według okoliczności jest najbardziej prawdopodobna, a w braku wszelkich danych — pierwszy dzień terminu, z którego upływem uznanie za zmarłego stało się dopuszczalne.

Art. 25. Jeżeli w orzeczeniu o uznaniu za zmarłego czas śmierci został oznaczony tylko datą dnia, za chwilę domniemanej śmierci zaginionego uważa się koniec tego dnia.

Art. 26. Jeśli się okaże, że osoba, uznana za zmarłą, żyje albo że jej śmierć nastąpiła w innej chwili, skutki uznania za zmarłego ustają albo ulegają odpowiedniej zmianie. Nie ma to jednak wpływu na ważność ponownego małżeństwa, które zostało zawarte przez małżonka osoby uznanej za zmarłą.

Art. 27. Jeżeli kilka osób utraciło życie podczas grożącego im wspólnie niebezpieczeństwa, istnieje domniemanie, że zmarły jednocześnie.

Rozdział 4.

Kuratela.

Art. 28. § 1. Kuratora ustanawia się w przypadkach w ustawie przewidzianych.

§ 2. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, kuratora ustanawia władza opiekuńcza.

Art. 29. Dla dziecka poczętego, lecz jeszcze nie urodzonego ustanawia się kuratora, jeżeli jest to potrzebne do strzeżenia jego przyszłych praw. Kuratela ustaje z chwilą urodzenia się dziecka.

Art. 30. § 1. Osoba ułomna może żądać ustanowienia kuratora, jeżeli potrzebna jest jej pomoc do prowadzenia wszelkich spraw albo spraw określonego rodzaju. Zakres obowiązków i uprawnień kuratora określa władza opiekuńcza.

§ 2. Kuratelę uchyla się na żądanie osoby, dla której była ustanowiona.

Art. 31. § 1. Dla ochrony praw osoby, która z powodu nieobecności nie może prowadzić swoich spraw, a nie ma pełnomocnika, ustanawia się kuratora. To samo dotyczy przypadku, gdy pełnomocnik nieobecny nie może wykonywać swoich czynności albo gdy je wykonywa nienależycie.

§ 2. Kurator powinien przede wszystkim starać się o ustalenie miejsca pobytu osoby nieobecnej i zawiadomić ją o stanie jej spraw.

Art. 32. W braku przepisów szczególnych do kurateli stosuje się odpowiednio przepisy o opiece.

Art. 33. § 1. Władza, która ustanowiła kuratora, przyzna mu na jego żądanie stosowne wynagrodzenie za sprawowane czynności.

§ 2. Wynagrodzenie pokrywa się z majątku osoby, dla której kuratela została ustanowiona; w braku takiego majątku wynagrodzenie pokrywa ten, na czyje żądanie powołano kuratora.

§ 3. Wynagrodzenia nie przyznaje się, jeżeli nakład pracy kuratora jest nieznaczny, a sprawowanie kurateli czyni zadość obowiązkowi moralnemu.

Art. 34. § 1. Jeżeli kurator został ustanowiony do załatwienia poszczególnej sprawy, kuratela ustaje z chwilą zakończenia tej sprawy.

§ 2. Jeżeli przepisy szczególne inaczej nie stanowią, władza, która ustanowiła kuratora, uchyla kuratelę, gdy odpadnie jej cel.

D z i a ł I I.

Osoby prawne.

Art. 35. Osoba prawna od chwili swego powstania może mieć w zakresie prawa cywilnego prawa i obowiązki (zdolność prawna).

Art. 36. Powstanie, ustrój, zakres zdolności prawnej i ustanie osoby prawnej określa ustawa albo oparte na niej przepisy.

Art. 37. Osoba prawna działa przez swoje organy w sposób przewidziany w przepisach, które określają jej ustrój.

Art. 38. § 1. Jeżeli osoba prawna nie może prowadzić swych spraw z braku powołanych do tego organów, ustanawia się dla niej kuratora, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej.

§ 2. Kurator powinien postarać się o niezwłoczne powołanie organów osoby prawnej, a w razie potrzeby o jej likwidację.

Art. 39. Przepisy o ochronie dóbr osobistych osób fizycznych stosuje się odpowiednio do osób prawnych.

TYTUŁ III.

Czynności prawne.

D z i a ł I.

Przepisy ogólne.

Art. 40. Czynność, zmierzająca do ustanowienia zmiany lub zniesienia stosunku prawnego (czynność prawna), wywołuje nie tylko skutki w niej wyrażone, lecz także takie, które wynikają z ustawy lub zwyczaju.

Art. 41. § 1. Czynność prawna, sprzeczna z ustawą lub zasadami współżycia społecznego w Państwie Ludowym, jest nieważna.

§ 2. Jeżeli nieważność dotyczy części czynności prawnej, nieważna jest cała czynność, chyba że nieważnością dotknięta jest jedynie nieistotna część czynności.

Art. 42. § 1. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych nie można przez czynność prawną wyłączyć ani ograniczyć uprawnienia do przeniesienia, obciążenia, zmiany lub zniesienia prawa, które według ustawy jest zbywalne.

§ 2. Przepis powyższy nie wyłącza dopuszczalności zobowiązania, że uprawniony nie dokona oznaczonych rozporządzeń prawem.

Art. 43. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych wola osoby, która dokonywa czynności prawnej, może być wyrażona przez jakiekolwiek zachowanie się tej osoby, ujawniające jej wolę w sposób dostateczny (oświadczenie woli).

Art. 44. § 1. Oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, gdy doszło do tej osoby w taki sposób, że mogła o nim powziąć wiadomość.

§ 2. Odwołanie takiego oświadczenia jest skuteczne, jeżeli doszło jednocześnie z nim lub wcześniej.

Art. 45. Oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, nie traci mocy wskutek tego, że zanim do tej osoby doszło, składający je zmarł lub utracił zdolność do czynności prawnych, chyba że co innego wynika z treści oświadczenia lub z okoliczności.

Art. 46. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych oświadczenie, obejmujące zgodę osoby trzeciej, potrzebną do dokonania czynności prawnej, może być złożone także po dokonaniu czynności. Oświadczenie to ma moc wsteczną od chwili dokonania czynności. Nie wymaga ono szczególnej formy, przewidzianej dla danej czynności.

Art. 47. § 1. Oświadczenie woli należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają zasady współżycia społecznego w Państwie Ludowym.

§ 2. W umowach należy raczej badać, jaki był zgodny zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu.

D z i a ł II.

Zdolność do czynności prawnych.

Art. 48. Pełną zdolność do czynności prawnych nabywa się z chwilą uzyskania pełnoletności.

Art. 49. § 1. Nie mają zdolności do czynności prawnych osoby, które nie ukończyły lat trzynastu oraz osoby ubezwłasnowolnione całkowicie.

§ 2. Czynność prawna, dokonana przez osobę, nie mającą zdolności do czynności prawnych, jest nieważna.

Art. 50. § 1. Ograniczoną zdolność do czynności prawnych mają małoletni, którzy ukończyli lat trzynaście oraz osoby ubezwłasnowolnione częściowo.

§ 2. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych do ważności czynności prawnej, przez którą osoba, ograniczona w zdolności do czynności prawnych, zaciąga zobowiązanie lub rozporządza swym prawem, potrzebna jest zgoda przedstawiciela ustawowego.

Art. 51. Osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych może bez zgody przedstawiciela ustawowego rozporządzać swoim zarobkiem. Jednakże z ważnych powodów władza opiekuńcza może pozbawić ją tego uprawnienia.

Art. 52. Osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych może bez zgody przedstawiciela ustawowego zobowiązać się do świadczenia usług za wynagrodzeniem oraz dokonywać czynności prawnych, które dotyczą stosunku wynikającego z takiej umowy. Jednakże, gdy umowa sprzeciwia się dobru tej osoby, przedstawiciel ustawowy może rozwiązać za zezwoleniem władzy opiekuńczej. Rozwiązanie następuje przez oświadczenie złożone drugiej stronie.

Art. 53. § 1. Ważność umowy, zawartej przez osobę ograniczoną w zdolności do czynności prawnych bez wymaganej zgody przedstawiciela ustawowego, zależy od potwierdzenia umowy przez przedstawiciela.

§ 2. Osoba, ograniczona w zdolności do czynności prawnych, może sama potwierdzić umowę po uzyskaniu pełnej zdolności do czynności prawnych.

§ 3. Strona, która zawarła umowę z osobą ograniczoną w zdolności do czynności prawnych, nie może powoływać się na brak zgody jej przedstawiciela ustawowego. Może jednak wyznaczyć przedstawicielowi ustawowemu odpowiedni termin do potwierdzenia umowy; staje się wolna po bezskutecznym upływie tego terminu.

Art. 54. Jeżeli osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych dokonała sama jednostronnej czynności prawnej, do której jest potrzebna zgoda przedstawiciela ustawowego, czynność jest nieważna.

Art. 55. § 1. Jeżeli przedstawiciel ustawowy osoby ograniczonej w zdolności do czynności prawnych oddał jej określone przedmioty majątkowe do swobodnego użytku, osoba ta ma pełną zdolność w zakresie czynności prawnych, które tych przedmiotów dotyczą. Wyjątek stanowią czynności prawne, do których dokonania nie wystarczałaby zgoda przedstawiciela ustawowego.

§ 2. Władza opiekuńcza może z ważnych powodów pozbawić tego uprawnienia osobę ograniczoną w zdolności do czynności prawnych.

D z i a ł III.

Zawarcie umowy.

Art. 56. Umowa zostaje zawarta, gdy strony złożą zgodne oświadczenia co do jej istotnych postanowień.

Art. 57. § 1. Kto w celu zawarcia umowy złożył drugiej stronie oświadczenie, obejmujące jej istotne postanowienia (oferta) i oznaczył termin, w ciągu którego oczekiwać będzie odpowiedzi, związany jest ofertą aż do upływu oznaczonego terminu.

§ 2. Gdy termin nie był oznaczony, oferta uczyniona w obecności drugiej strony albo za pomocą telefonu lub innego środka bezpośredniego porozumiewania się na odległość przestaje wiązać, jeżeli nie zostanie przyjęta niezwłocznie; uczyniona w inny sposób, przestaje wiązać po upływie czasu, w jakim czyniący ofertę mógł w zwykłym toku czynności otrzymać odpowiedź, wysianą bez nieuzasadnionej zwłoki.

Art. 58. Jeżeli oświadczenie o przyjęciu oferty nadeszło z opóźnieniem, lecz wynika z jego treści lub z okoliczności, że zostało wysłane w czasie właściwym, umowa dochodzi do skutku, chyba że czyniący ofertę zawiadomi niezwłocznie drugą stronę, iż wskutek opóźnienia odpowiedzi uważa umowę za nie zawartą.

Art. 59. Przyjęcie oferty, uczynione z zastrzeżeniem zmiany lub uzupełnienia jej treści, poczytuje się za nową ofertę.

Art. 60. Jeżeli czyniący ofertę żąda niezwłocznego wykonania umowy albo jeżeli zgodnie z treścią oferty lub zwyczajem zawiadomienie o przyjęciu nie jest potrzebne, umowa dochodzi do skutku, skoro druga strona w czasie właściwym przystąpi do jej wykonania albo w inny sposób wyrazi wolę przyjęcia oferty. W przeciwnym razie oferta przestaje wiązać.

Art. 61. Jeżeli czyniący ofertę przystępuje do wykonania umowy, nie czekając na przyjęcie oferty, ponosi on w razie niedojścia umowy do skutku niebezpieczeństwo swego działania, chociażby druga strona żadnej odpowiedzi nie udzieliła.

Art. 62. W razie wątpliwości poczytuje się umowę za zawartą w miejscu i w czasie otrzymania odpowiedzi na ofertę, a w przypadku gdy zawiadomienie o przyjęciu nie jest potrzebne—w miejscu i w czasie przystąpienia przez drugą stronę do wykonania umowy lub wyrażenia w inny sposób woli przyjęcia oferty.

D z i a ł IV.

Forma czynności prawnych.

Art. 63. Jeżeli ustawa przepisuje dla pewnej czynności prawnej określoną formę, czynność dokonana bez zachowania tej formy jest nieważna. Nie dotyczy to przypadków, gdy zachowanie określonej formy jest przepisane jedynie dla wywołania szczególnych skutków czynności.

Art. 64. Jeżeli strony zastrzegły w umowie, że czynność prawna między nimi ma być dokonana w określonej formie, niezachowanie zastrzeżonej formy pociąga za sobą nieważność tej czynności.

Art. 65. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych do zachowania pisemnej formy czynności prawnej wystarcza złożenie podpisu własnoręcznego na dokumencie, obejmującym treść oświadczenia woli. Do zawarcia umowy wystarcza wymiana pism, z których każde obejmuje treść oświadczenia woli jednej strony i jest przez nią podpisane.

Art. 66. Osoba, nie umiejąca lub nie mogąca pisać, lecz umiejąca czytać, może złożyć oświadczenie woli w formie pisemnej bądź w ten sposób, że uczyni na dokumencie tuszowy odcisk palca, a obok tego odcisku inna osoba wypisze jej imię i nazwisko, umieszczając swój podpis, bądź też w ten sposób, że zamiast osoby, składającej oświadczenie, podpisze się inna osoba, a jej podpis będzie poświadczony przez sędziego obywatelskiego, notariusza lub powołany do tego organ rady narodowej z zaznaczeniem, że podpis ten został złożony na życzenie niepiśmiennego lub nie mogącego pisać, lecz umiejącego czytać.

Art. 67. Osoby, nie umiejące lub nie mogące czytać, mogą składać oświadczenia woli na piśmie jedynie w formie aktu notarialnego.

Art. 68. § 1. Jeżeli ustawa uzależnia szczególne skutki czynności prawnej od urzędowego poświadczenia daty, wzmianka o tej czynności w jakimkolwiek dokumencie urzędowym zastępuje poświadczenie daty, jednakże dopiero od daty dokumentu urzędowego. Przepis ten stosuje się odpowiednio w przypadku urzędowego poświadczenia któregośkolwiek z podpisów na dokumencie, obejmującym czynność prawną albo w razie uczynienia na tym dokumencie jakiegokolwiek wzmianki urzędowej.

§ 2. W razie śmierci którejkolwiek z osób, podpisanych na dokumencie, obejmującym czynność prawną, data śmierci tej osoby uważana jest na równi z urzędowym poświadczeniem daty czynności, jednakże dopiero od dnia śmierci osoby, która złożyła podpis na dokumencie.

D z i a ł V.

Wady oświadczenia woli.

Art. 69. Nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie, wyłączającym świadome i swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, w szczególności z powodu choroby psychicznej, niedorozwoju psychicznego albo chociażby przemijającego zakłócenia czynności psychicznych.

Art. 70. § 1. Nieważne jest oświadczenie woli, złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów.

§ 2. Jeżeli takie oświadczenie złożono dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według natury tej czynności.

Art. 71. Pozorność oświadczenia woli nie ma wpływu na skuteczność czynności prawnej, dokonanej przez osobę trzecią na podstawie pozornego oświadczenia, chyba że osoba trzecia działała w złej wierze.

Art. 72. § 1. Kto był w błędzie co do treści swego oświadczenia woli, ten może uchylić się od jego skutków prawnych. Jeżeli oświadczenie było złożone innej osobie, uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia może nastąpić tylko wtedy, gdy błąd został wywołany przez tę osobę, chociażby bez jej winy, albo gdy osoba ta o błędzie wiedziała lub mogła z łatwością błąd zauważyć.

§ 2. Można powoływać się tylko na błąd istotny, uzasadniający przypuszczenie, że gdyby składający oświadczenie woli nie działał pod wpływem błędu i oceniał rzecz rozsądnie, nie złożyłby żadnego oświadczenia albo złożyłby oświadczenie innej treści.

Art. 73. Zniekształcenie oświadczenia woli przez osobę, użytą do jego przesłania, ma takie same skutki, jak błąd przy złożeniu oświadczenia.

Art. 74. § 1. Jeżeli błąd wywołała druga strona podstępnie, uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli, złożonego pod wpływem błędu, może nastąpić także wtedy, gdy błąd nie był istotny albo gdy dotyczył jedynie pobudki.

§ 2. Podstęp osoby trzeciej jest równoznaczny z podstępem strony, jeżeli ta o podstępie wiedziała, a nie zawiadomiła o nim drugiej strony.

Art. 75. Kto złożył oświadczenie woli pod wpływem bezprawnej groźby drugiej strony lub osoby trzeciej, uchylić się może od skutków prawnych swego oświadczenia, jeżeli z okoliczności wynika, że mógł się obawiać, iż jemu samemu lub innej osobie grozi poważne niebezpieczeństwo osobiste lub majątkowe.

Art. 76. § 1. Uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli, złożonego pod wpływem błędu lub groźby, następuje przez oświadczenie złożone drugiej stronie na piśmie.

§ 2. Uprawnienie do uchylenia się wygasa: w przypadku błędu — z upływem roku od jego wykrycia, w przypadku groźby — z upływem roku od chwili, kiedy stan obawy ustał.

D z i a ł VI.

Warunek.

Art. 77. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych powstanie lub ustanie skutków czynno-

ści prawnej można uzależnić od zdarzenia przyszłego i niepewnego (warunek zawieszający lub rozwiązujący).

Art. 78. Ziszczenie się warunku nie ma mocy wstecznej, chyba że zastrzeżono co innego.

Art. 79. Warunkowo uprawniony może wykonywać wszelkie czynności, zmierzające do zachowania jego praw.

Art. 80. Skoro warunek się ziści, wszelkie rozporządzenia prawem warunkowym tracą moc, o ile by mogły udaremnić lub ograniczyć skutek ziszczenia się warunku. Przepis ten nie narusza praw osób trzecich, nabytych w dobrej wierze.

Art. 81. § 1. Jeżeli strona, której zależy na nieziszczeniu się warunku, w złej wierze przeszkodzi ziszczeniu się warunku, następują skutki takie, jak gdyby warunek się ziścił.

§ 2. Jeżeli strona, której zależy na ziszczeniu się warunku, w złej wierze doprowadzi do ziszczenia się warunku, następują skutki takie, jak gdyby warunek się nie ziścił.

Art. 82. Warunek niemożliwy oraz warunek przeciwny ustawie lub zasadom współżycia społecznego w Państwie Ludowym powoduje nieważność czynności prawnej, gdy jest zawieszający; uważa się za niezastrzeżony, gdy jest rozwiązujący.

Art. 83. § 1. Jeżeli skutki czynności prawnej mają powstać w określonym terminie, stosuje się odpowiednio przepisy o warunku zawieszającym.

§ 2. Jeżeli skutki czynności prawnej mają ustać w określonym terminie, stosuje się odpowiednio przepisy o warunku rozwiązującym.

D z i a ł VII.

Przedstawicielstwo.

Art. 84. § 1. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych czynność prawna może być dokonana przez przedstawiciela.

§ 2. Czynność prawna dokonana przez przedstawiciela w granicach umocowania pociąga za sobą skutki bezpośrednie dla reprezentowanego.

Art. 85. Umocowanie do działania w cudzym imieniu może opierać się na przepisie ustawy (przedstawicielstwo ustawowe) albo na oświadczeniu reprezentowanego (pełnomocnictwo).

Art. 86. Poza przypadkami przewidzianymi w ustawach szczególnych przedstawicielami ustawowymi są rodzice, jeżeli służy im władza rodzicielska, opiekun albo kurator.

Art. 87. Granice umocowania przedstawiciela ustawowego określają właściwe przepisy, dotyczące ustanowienia przedstawiciela. Granice umocowania pełnomocnika określa treść pełnomocnictwa.

Art. 88. Pełnomocnictwo ogólne obejmuje tylko umocowanie do czynności zwykłego zarządu. Do czynności, które przekraczają zakres zwykłego zarządu, potrzebne jest pełnomocnictwo określające ich rodzaj, jeżeli ustawa nie wymaga pełnomocnictwa do poszczególnej czynności.

Art. 89. § 1. Jeżeli do ważności czynności prawnej potrzebna jest określona forma, pełnomocnictwo do dokonania tej czynności winno być udzielone w tej samej formie

§ 2. Pełnomocnictwo ogólne winno być udzielone na piśmie.

Art. 90. § 1. Okoliczność, że pełnomocnik jest ograniczony w zdolności do czynności prawnych, nie ma wpływu na ważność czynności, dokonanej w imieniu mocodawcy.

§ 2. Jeżeli ograniczenie nastąpiło po udzieleniu pełnomocnictwa, czynność prawna, dokonana przez pełnomocnika po tym ograniczeniu, jest nieważna wówczas, gdy mocodawca o ograniczeniu nie wiedział albo gdy, dowiedziawszy się o nim, nie miał już możliwości odwołania na czas pełnomocnictwa.

Art. 91. Jeżeli nie sprzeciwia się temu stosunek prawny będący podstawą pełnomocnictwa, pełnomocnictwo może być w każdej chwili odwołane lub ograniczone i wygasa ze śmiercią mocodawcy lub pełnomocnika.

Art. 92. Po wygaśnięciu pełnomocnictwa pełnomocnik obowiązany jest zwrócić mocodawcy dokument pełnomocnictwa. Może żądać poświadczonego odpisu tego dokumentu; wygaśnięcie pełnomocnictwa powinno być na odpisie zaznaczone.

Art. 93. Późniejsze ograniczenie lub wygaśnięcie pełnomocnictwa nie ma wpływu na ważność czynności prawnej, dokonanej przez pełnomocnika w granicach umocowania, chyba że w chwili dokonania czynności osoba, z którą pełnomocnik zawarł umowę lub której złożył jednostronne oświadczenie, o ograniczeniu lub wygaśnięciu pełnomocnictwa wiedziała albo brak wiadomości o tym był wynikiem niedbalstwa z jej strony.

Art. 94. § 1. Jeżeli zawierający umowę w cudzym imieniu nie ma pełnomocnictwa albo je przekroczy, ważność umowy zależy od potwierdzenia jej przez osobę, w której imieniu została zawarta.

§ 2. Druga strona może wyznaczyć osobie, w której imieniu umowa została zawarta, odpowiedni termin do jej potwierdzenia; staje się wolna po bezskutecznym upływie tego terminu.

Art. 95. Jednostronna czynność prawna dokonana w cudzym imieniu bez pełnomocnictwa jest nieważna. Jednakże w przypadku, gdy osoba, której zostało złożone oświadczenie woli w cudzym imieniu, godziła się na działanie bez pełnomocnictwa, stosuje się odpowiednio przepisy artykułu poprzedzającego.

Art. 96. Pełnomocnik może podstawić na swoje miejsce inną osobę tylko w przypadku, gdy takie uprawnienie wynika z treści pełnomocnictwa, z ustawy lub ze stosunku prawnego, będącego podstawą pełnomocnictwa.

Art. 97. § 1. Jeżeli do tej samej czynności było ustanowionych kilku pełnomocników, każdy z nich może działać samodzielnie, chyba że inaczej zastrzeżono.

§ 2. Przepis powyższy stosuje się także do osób, które pełnomocnik na swoje miejsce podstawiał.

Art. 98. Przepisy niniejszego działu stosuje się odpowiednio w przypadku, gdy oświadczenie woli ma być złożone przedstawicielowi.

TYTUŁ IV.

Obliczanie terminów.

Art. 99. Terminy, ustanowione przez ustawę, orzeczenie lub czynność prawna, oblicza się w sposób w nich wskazany. W razie wątpliwości stosuje się przepisy poniższe.

Art. 100. § 1. Termin, określony w dniach, kończy się z upływem ostatniego dnia.

§ 2. Jeżeli początkiem terminu określonego w dniach jest pewne zdarzenie, nie uwzględnia się przy

obliczaniu tego terminu dnia, w którym zdarzenie nastąpiło.

§ 3. W razie przedłużenia terminu przedłużony termin biegnie od dnia następującego po upływie poprzedniego terminu.

Art. 101. § 1. Terminy, określone w tygodniach, miesiącach lub latach, kończą się z upływem dnia, który nazwą lub datą odpowiada początkowemu dniowi terminu, a gdyby takiego dnia w ostatnim miesiącu nie było — w ostatnim dniu tego miesiąca.

§ 2. Jednakże przy obliczaniu wieku człowieka dzień urodzenia wlicza się do jego wieku.

Art. 102. § 1. Jeżeli termin jest oznaczony na początek, środek lub koniec miesiąca, rozumie się przez to pierwszy, piętnasty lub ostatni dzień miesiąca.

§ 2. Termin półmiesięczny jest równy piętnastu dniom.

§ 3. Jeżeli termin jest oznaczony na jeden lub więcej miesięcy i pół miesiąca, liczy się naprzód całe miesiące.

Art. 103. Jeżeli termin jest określony w miesiącach lub latach, a ciągłość terminu nie jest wymagana, miesiąc liczy się za dni trzydzieści, a rok za dni trzysta sześćdziesiąt pięć.

Art. 104. Jeżeli koniec terminu do wykonania czynności przypada na dzień ustawowo uznany za wolny od pracy, termin upływa dnia następnego.

TYTUŁ V.

Przedawnienie.

Art. 105. Z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, roszczenia majątkowe przedawniają się z upływem lat dziesięciu.

Art. 106. Po upływie terminu przedawnienia ten, przeciwko komu roszczenie służy, może uchylić się od zaspokojenia roszczenia.

Art. 107. § 1. Terminy przedawnienia nie mogą być skrócone ani przedłużone przez czynność prawną.

§ 2. Zrzeczenie się zarzutu przedawnienia, dokonane przed jego upływem, jest nieważne.

Art. 108. Bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym uprawniony mógł żądać zaspokojenia roszczenia.

Art. 109. Bieg przedawnienia nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu:

- 1) względem roszczeń dzieci przeciwko rodzicom — przez czas trwania władzy rodzicielskiej,
- 2) względem roszczeń osób pozbawionych zdolności do czynności prawnych lub w tej zdolności ograniczonych przeciwko osobom sprawującym opiekę lub kuratelę — przez czas trwania opieki lub kurateli,
- 3) względem roszczeń jednego z małżonków przeciwko drugiemu — przez czas trwania małżeństwa,
- 4) względem wszelkich roszczeń, gdy z powodu zawieszenia wymiaru sprawiedliwości albo siły wyższej nie można ich dochodzić przed sądami polskimi.

Art. 110. § 1. Przeciwno osobom nie mającym zdolności do czynności prawnych lub w tej zdolności ograniczonym przedawnienie biegnie, chociażby nie miały przedstawiciela ustawowego.

§ 2. Jednakże przedawnienie przeciwko wymienionym osobom nie może skończyć się wcześniej niż z upływem lat dwóch od dnia, gdy przedstawiciel ustawowy został ustanowiony albo gdy ustała przyczyna jego ustanowienia.

§ 3. Jeżeli termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata, bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia ustanowienia przedstawiciela ustawowego albo od dnia, w którym ustała przyczyna jego ustanowienia.

Art. 111. Bieg przedawnienia przerywa się:

- 1) przez uznanie roszczenia ze strony tego, przeciwko komu roszczenie służy,
- 2) przez każdą czynność, podjętą w celu dochodzenia roszczenia przed sądem lub inną powołaną do tego władzą albo przed sądem polubownym.

Art. 112. § 1. Po każdym przerwaniu przedawnienia biegnie ono na nowo.

§ 2. Jednakże, gdy bieg przedawnienia został przerwany przez czynność w postępowaniu przed sądem lub inną władzą albo przed sądem polubownym, nie zaczyna ono biec na nowo, dopóki postępowanie nie będzie zakończone.

Art. 113. Jeżeli przedawnienie uległo przerwaniu przez czynność w postępowaniu przed sądem lub inną władzą albo przed sądem polubownym, a w wyniku postępowania roszczenie zostało stwierdzone tytułem egzekucyjnym, przedawnienie, które biegnie na nowo, wynosi w każdym przypadku lat dziesięć.

Art. 114. W przypadkach, gdy z upływem określonego terminu ustawa wyłącza dochodzenie roszczenia (termin zawity), stosuje się odpowiednio przepisy o przedawnieniu z zachowaniem przepisów poniższych.

Art. 115. Upływ terminu zawitego uwzględnia się z urzędu.

Art. 116. Do terminów zawitych nie stosuje się przepisów o zawieszeniu biegu przedawnienia, chyba że niemożność dochodzenia roszczenia przed sądami polskimi jest wywołana zawieszeniem wymiaru sprawiedliwości albo siłą wyższą.

Art. 117. Uznanie roszczenia przerywa bieg terminu zawitego tylko wtedy, gdy zostało uczynione na piśmie.

Przepisy końcowe.

Art. 118. Wykonanie ustawy porucza się Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 119. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 października 1950 r.

Prezydent Rzeczypospolitej: **B. Bierut**
Prezes Rady Ministrów: **J. Cyrankiewicz**
Minister Sprawiedliwości: **w z. T. Rek**